

PSZICHOSZKÓP

Gyermekepszichiátriai útikalauz, orvosoknak

Túri Anna

ADHD - Mit tehet a gyermekorvos?

Hazánkban nagyjából 70.000 gyermeket érinthet a figyelemhiányos hiperaktivitási zavar egy olyan 2011-ben megjelent tanulmány szerint, mely az ADHD-t társadalmi kontextusában vizsgálva igyekszik felmérni és objektívizálni a kezelés hiányában keletkező egyéni és társadalmi károkat. A fentiek közül csupán 20.000 családban észlelték a problémát, míg a tényleges szakorvosi ellátásban résztvevő gyermekek száma nem érte el az 5000 főt.[1]Habár a pszichoedukatív jellegű kezdeményezések száma nő, a gyermekpszichiátriai ellátási rendszert érintő szervezeti fejlesztések nagy része azóta is megvalósításra vár. Így joggal feltételezhetjük, hogy a probléma napjainkban sem veszítette aktualitását. Habár itthon is fejlett diagnosztikai és terápiás eszköztárral rendelkezünk, ezek hozzáférhetősége országszerte jelentős különbségeket mutat. Mindezt figyelembe véve, egyértelműen körvonalazódik az alapellátásban dolgozó kollégák pótolhatatlan szerepe, mint a gyermekek fejlődésének hiteles hosszmetzeti ismerői, és a széleskörűen elérhető gyermekorvosi rendelő, mint elsővonalbeli gyermekpszichiátriai szűrőállomás.

Amit tudni érdemes...

Iskolás korú gyermekeket vizsgálva könnyen azt találjuk, hogy nagyjából 5%-uk érintett figyelemhiányos hiperaktivitási zavarral. A gyermekorvosi praxisban így szinte elkerülhetetlen, hogy találkozzunk néhány izgó-mozgó, esetenként a vizsgálat véghezviteléhez lényegesen több türelmet és kreativitást igénylő, kisebb-nagyobb sérülésekkel gyakran jelentkező, és sajnos az iskolában általában "rossz gyerekek" minősített fiatallal. A fent említettek különösen igazak lehetnek fiú pácienseinkre, hiszen náluk a tünetegyüttes hiperaktív-impulzív vonásai dominálnak általában. Éppen ezért lányoknál gyakran rejtve marad a jellemzőbb figyelmetlenséggel járó forma, hiszen ezek az iskolai közösségi tevékenységet kevésbé zavarják. Az imént felsorolt vonások minden gyermeknél időnként megfigyelhetők, azonban az ADHD-val érintetteknél sokkal intenzívebbek és tartósabbak, emellett az élet valamely területén funkcionális károsodással járnak. A kialakulás hátterében feltételezhetően az idegrendszer alternatív fejlődési folyamatai állnak, amelyben különösen érintett területek a prefrontális kéreg és bazális ganglionok. Ennek megfelelően főleg a magasabb rendű szervezési folyamatokra való készségben, a figyelem aktív irányításának képességében és az indulatkezelésben figyelhetők meg elmaradások a kortársaknál tapasztaltakhoz képest. [2]

Amiért fontos...

Az érintett gyermekek gyakran számolnak be arról, hogy nem tudják kihozni magukból azt a maximális teljesítményt, amit intellektuális képességeik lehetővé tennének. Sokszor vétenek figyelmetlenségi hibákat, a tananyag követése is nehézségekbe ütközhet, rendszeresen elkésnek a megbeszélte időpontokról. Általában a magatartásukat is problémásnak ítélik mind pedagógusai, mind kortársaik, így gyakran szorulnak a közösségi élet periferiájára. Emellett a családi kapcsolatok harmóniája is könnyen sérülhet, tovább erősítve ezzel a negatív énképet. Habár korábban kizárólagosan gyermekkori kórképnek tekintettük (a hiperaktív vonások jelentős mérséklődése

miatt), mára több tanulmány is bizonyította, hogy a tünetek nagy része felnőttkorban is problémát jelent. A fent említettek miatti károsodás az élet számos területét áthatja, így sajnos nem meglepő, hogy az ADHD-val élő gyermekek, kamaszok és felnőttek körében gyakoribbak a komorbid pszichiátriai zavarok, beleértve a szerhasználati problémákat és magasabb szucid rizikót is. [2]

Így segíthetünk...

A figyelemhiányos/hiperaktivitási zavar a gyermek csökkent életminőségével járó, tartós pszichiátriai gondozást igénylő állapot, amelynek diagnózisát gyermekpszichiáter szakorvos állítja fel. A gyermekpszichiátriai intervenció (amely magába foglalja a gyermek és a család pszichoedukációját, viselkedésterápiát és gyógyszeres kezelést, szülőcsoportokat és pedagógusképzést is) segítségével még idejében behozhatók a lemaradások és fejleszthetőek a gyengébb készségek. Emellett lényeges, hogy megerősíthetők a személyiség azon pozitív aspektusai, amelyeket a jelentkező nehézségek gyakran háttérbe szorítanak, elfednek. Az érintettek közül azonban csak azok kaphatnak segítséget, akik eljutnak valamilyen ellátásba. A szakellátásba való irányításban jelentős szerepe van azoknak a gyermekorvosoknak, akik kellően tájékozottak a tüneteket illetően, és érzékenyek a gyermek lelki fejlődését érintő problémák súlyosságára. [2] Emellett a medikációval kapcsolatos információk biztosításával a terápia-adherens viselkedés megerősítésében és az ezzel kapcsolatos negatív attitűdök átformálásában is nagy segítséget nyújthatnak a családnak. [3]

Felhasznált irodalom és bővebb információk a témáról megtalálhatók:

- [1] Dankó Dávid et al, Lépéskényszer ADHD társadalmi –gazdasági problémák és lehetséges kezelésük: http://palyazat.uni-corvinus.hu/fileadmin/user_upload/hu/kutatokozpontok/RC-BTMKK/TM_Portal/2011/ADHD_tarsadalmi-gazdasagi_terhei.pdf
- [2] Balázs, J. (2015): Figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar/Hiperkinetikus zavar. In: Gyermekek és ifjúkor pszichés zavarainak tankönyve. Szerk: Balázs, J., Miklósi, M. Semmelweis Kiadó és Multimédia Stúdió, Budapest pp. 69-76. ISBN: 9789633313442
- [3] Brinkman WB, Sucharew H, Majcher JH, Epstein JN. Predictors of Medication Continuity in Children With ADHD. Pediatrics. 2018 Jun;141(6):e20172580.

További hasznos linkek:

<https://www.adhd-magyarorszag.com/a-hiperaktivitasrol/orvostajekoztato/34>

A magyarországi ADHD Alapítvány orvostájékoztatója, amely részletesen érinti a tünettannal mellett a patomechanizmust, komorbiditásokat, és a hazánkban jelenleg is alkalmazott terápiás megközelítéseket is.

<https://adhd-institute.com/>

A legfrissebb nemzetközi szakirodalom szisztematikus gyűjteménye angol nyelven. Az oldalon megtalálhatók többek között a gyógyszeres és nem-gyógyszeres kezelések nemzetközi irányelvei, kiegészítve a témában rendezett konferenciák anyagaival.

Vadaskert Alapítvány
Vadaskert Gyermekpszichiátriai Kórház és Szakambulancia
www.vadaskert.hu
www.vadaskertem.hu

Kérjük, adója 1%-ával támogassa a Vadaskert Alapítvány működését!
Adószámunk: 19007191-1-41